

Špaček, Jaroslav

Odešel kolega PhDr. Ludvík Skružný (1937-2009), archeolog, etnograf, muzejní pracovník

Archaeologia historica. 2009, vol. 34, iss. [1], pp. 862-863

ISBN 978-80-7275-079-5

ISSN 0231-5823

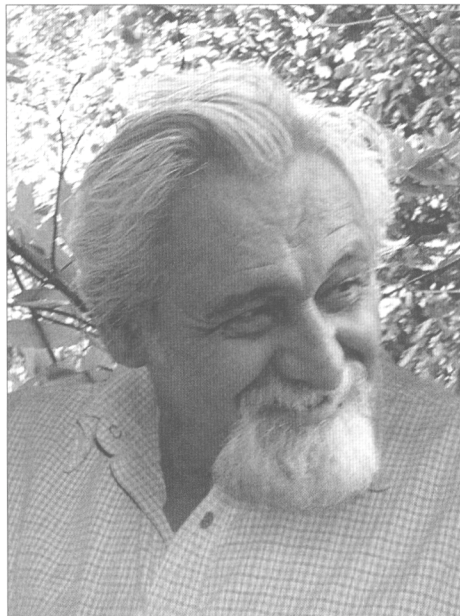
Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/140849>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Odešel kolega PhDr. Ludvík Skružný (1937–2009), archeolog, etnograf, muzejní pracovník

Po krátké zákeřné nemoci nás nečekaně dne 14. března 2009, krátce po svých 72. narozeninách, navždy opustil milý kolega PhDr. Ludvík Skružný. Narodil se 10. března 1937 v Praze, ale své dětství a převážnou část svého života naplněného mnoha radostmi, ale i řadou strastí, které málokdy nechal na sobě znát, prožil ve vilce postavené v lesnaté části při dnešním okraji Prahy v obci Klánovice. Od mládí poutala jeho zájmy starší historická období a jeho snem bylo věnovat se archeologii. V letech 1948 až 1950 navštěvoval soukromé gymnasium v Poděbradech, ale vzhledem k politickým změnám své středoškolské vzdělání zdárně dokončil roku 1955 na jedenáctileté střední škole v Praze ve Vysočanech. Po zahájení studií oboru historie na Filosofické fakultě UK v Praze se mu ještě téhož roku stává sen skutečností a přestupuje na jednooborové studium prehistorie na Filosofické fakultě Jana Ev. Purkyně, dnes opět Masarykově universitě v Brně, a jeho učители se stávají profesori zvučných jmen jako František Kalousek, Vilém Hrubý, Bořivoj Dostál ad. Specializuje se na slovanskou archeologii a zároveň se odborně na téže fakultě školí v národopisu u prof. A. Václavíka, kterému se jako další vědní disciplíně věnoval dodnes. Universitní studia v roce 1960 zakončuje obhajobou své diplomové práce „Slovanská obydlí v ČSR“. Během své odborné

a vědecké kariéry prošel několika institucemi. Po promoci nastupuje jako archeolog a muzejní pracovník do Východočeského muzea v Pardubicích, kde nabyl neocenitelné zkušenosti. Jako muzejní archeolog vede řadu terénních výzkumů, mezi nimiž stojí za upozornění slovanské sídliště v Dřítčích, ve Slepoticích, nebo výzkum raně středověkých hradišť Vraclav u Vysokého Mýta a Benátek u Litomyšle. Má za sebou i řadu prvních publikačních úspěchů, jako např. roku 1963 v Památkách archeologických otištěné obsáhlé studie „*Příspěvek k třídění a chronologii slovanských otopných zařízení na území ČSR*“ nebo „*Pekáče – jejich výskyt, funkce a datování*“, ale i samostatně vydanou práci „*Slovanské zásobnice*“ a i několik libret, scénářů a realizací výstav či expozic. Zde se také v rámci jeho badatelské práce objevuje hlubší zájem o život a dílo bratří Škorpilových, prezentovaný výstavou uspořádanou v pardubickém zámku v roce 1966, kterým pak až do konce své vědecké dráhy věnoval značnou pozornost. Ve Východočeském kraji působí do konce roku 1967, ale předtím se ještě připravuje na rigorózní zkoušky a 14. ledna 1967 mu je udělen na mateřské universitě v Brně titul doktora filosofie.

Rodinné důvody L. Skružného odvádějí do blízkosti Prahy a tak počátkem roku 1968 nastupuje ve Středočeském muzeu v Roztokách u Prahy na místo vedoucího odborného oddělení a archeologa. V této instituci zdárně pokračuje v odborné a výzkumné činnosti, kterou průběžně prezentuje v odborném tisku a několika zajímavými výstavami. Mezi tyto patří např. výstavy „*Slované a raný feudalismus středních Čech*“, „*Levý Hradec a počátky českého státu*“ či „*Středověké a novověké kachle na území ČSSR*“. I když počátky redakční práce lze sledovat již na předešlém pracovišti, teprve ve Středočeském muzeu je plně využíván tento jeho potenciál, a to nejdříve jako člena redakční rady a později jako výkonného redaktora periodika „*Zpravodaj středočeské vlastivědy a kronikářství*“, sborníku „*Vlast*“ a „*Knižnice muzea v Roztokách*“. Přes dobře odváděnou několikaletou odbornou práci se stává nadřazeným představitelům tehdejší krajské moci „nepohodlný“ pro údajně špatnou „ideovou práci“, která ve skutečnosti spočívala v neustupném boji L. Skružného proti záměru devastovat část archeologické památkové rezervace a významné lokality z počátků českého státu „Levého Hradce“. Různé ústrky a sankce dosahují vrcholu citelným finančním postihem – snížením mzdy. Toto příkoří a politicky motivované organizační změny v muzeu ovlivňují rozhodnutí L. Skružného, když dostává lákavou nabídku, na základě které od dubna 1977 přechází na místo odborného, později vědeckého pracovníka Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV v Praze s možností umožnění dokončení vědecké kandidatury.

Nastalou změnou se na čas otevřela slibná cesta k jeho dalšímu odbornému růstu a umožnění vědecké práce. I když je zařazen jako „archeolog pro slovanské a středověké období“, jím pojatý pracovní záber, jak můžeme na jeho odborných badatelských výstupech sledovat, dalece tuto uvedenou specializaci překračoval. Výsledky se odrážejí v rozmanité oborové spolupráci a mimořádného významu nabývají jeho badání na

poli česko-bulharských vztahů, kdy také na území Bulharska absolvuje v tamních vědeckých a odborných institucích několik stáží. Navštěvuje archivy bulharské akademie věd v Sofii, Státní oblastní archiv ve Varně, muzea ve Velkém Tárnovu, Sofii, Arbanasi, Varně, Plisce, Madaře, Velké Preslavi aj., kde se předně seznamuje s badatelským, muzejním a archeologickým dílem novomyštských rodáků bratří Hermenegilda a Karla Škorpilů, coby „průkopník“ bulharské vědy, ale zabývá se i z etnografického hlediska novověkou hrnčířskou produkcí. Výsledkem jsou desítky odborných studií a zpráv publikovaných či osobně přednesených u nás i v zahraničí. Na akademickém pracovišti se ve větší míře prezentoval v tématech bližších národopisu, i když archeologickou disciplínu ze zřetele nikdy nepustil. Dokládá to jeho častá aktivní účast předně na středověkých archeologických konferencích a s tím související publikační činnost. V 80. letech, i když již na předchozím pracovišti spolupracoval s historikem a znalcem církevních dějin dr. V. Rynešem a před konsolidačním procesem stihl vydání prvních dvou publikací věnovaných problematice světců (1969, 1971), se kromě dalšího systematicky zabývá studiem v té době nijak zvláště vítané problematiky života a atributů světců, jehož výsledky později připravil ke knižnímu vydání. Příznakem bývalého režimu bylo, že i v takovýchto renomovaných institucích jsme se mnohdy setkávali s nečestným jednáním. Po několikaleté houževnaté práci a přípravě na dokončení vědecké kandidatury, zaměřené samozřejmě na problematiku raně středověkého období slovanských národů, jejich etnických vztahů ad., mu je tehdejším vedením ústavu naznačeno, že na obhájení kandidátské práce nemá naději. Zklamání z neseriózního jednání a z toho plynoucí velké problémy a následně se blíží reorganizace ústavů v rámci ČSAV jej vedou k úvaze o změně a prakticky k přechodu do jeho posledního působiště. Tak se od srpna roku 1992 vrací do muzejní sféry a nastupuje na místo historika v Městském muzeu v Čelákovcích, pro které se stal jeho široký odborný rozhled významným přínosem.

Zde své bohaté dlouholeté zkušenosti mj. uplatňuje při zpracovávání značně početného a rozmanitého sbírkového fondu (např. zkatalogizoval na deset tisíc sbírkových předmětů), je autorem a spoluautorem četných, v muzeu pořádaných výstav, podílí se na rozvoji kulturní a publikační činnosti muzea a do roku 2005 zastává funkci zástupce ředitele. Několik let vykonává i funkci šéfredaktora „Zpravodaje města Čelákovíc“. Po jeho mnohaletém vědeckém úsilí se také v roce 1996 dočkává čelákovický muzeum realizovaného vydání své rozsáhlé, téměř třísetstránkové monografické práce „Atributy vybraných biblických postav, světců a blahoslavených“. Po dovršení důchodového věku pokračoval v muzeu ve své práci na snížený pracovní úvazek. Přesto jeho další odborné badatelské zájmy nezaznamenaly újmy, a to díky tomu, že jim věnoval i většinu svého volného času. Nadále se rovněž věnoval problematice otopených zařízení a spolupracoval na zpracovávání bohatého muzejního fondu středověkých a novověkých reliéfních kachlů. Ročně publikoval desítky vědeckých a odborných statí a recenzí, a tak jeho dílo dnes čítá více než tři sta titulů. Kromě práce v oborových a odborných komisích zdárně pokračoval v mnohaleté vědecko-výzkumné činnosti a spolupráci se svými kolegy z Varny a ve Vraci, za kterou je i jejich kulturními orgány oceněn. V roce 2003, kdy čelákovické muzeum slavilo 100. výročí svého vzniku, neohlížeje se mnohdy na svůj zdravotní stav, byl plně vytižen aktivitami a spolupráci na přípravách těchto oslav. Všestranně napomáhal jejich zdárnému průběhu, včetně autorské a spoluautorské práce na výstavě a téměř šestisetstránkovém sborníku, vydaným muzeem k tomuto výročí. V roce 2006 na pozvání bulharské strany se jako jeden z mála čestných hostí, prezentujících českou odbornou veřejnost, zúčastňuje oslav 100. výročí založení Národního muzea ve Varně.

V poslední době byl soužen bolestmi, a tak se v únoru roku 2007 podrobuje operačnímu zákroku, kdy mu byla provedena endoprotéza kolenního kloubu a zanedlouho potom ještě operace šedého zákalu. Přesto vše ho opět krátce po zákrocích a se zlepšenou náladou vidíme, jak pokračuje ve své práci, jak se těší na červnové setkání s kolegy při tradičních Škorpilovských dnech ve Varně, které měl obohatit svými poznatky, ale krutý osud rozhodl jinak. Miloval lidi, miloval přírodu. Nelíbě nesl připravované zásahy protlačované komerčními zájmy do „svého“ Klánovického lesa, na jehož okraji celá léta bydlel. Vše možně pomáhal odvrátit tuto hrozbu, a tak ještě koncem roku 2008 dopracovává návrh pro Akademii věd ČR potřebný k prohlášení za chráněnou archeologickou památku zaniklou středověkou lokalitu Slavětice, rozkládající se v tomto přírodním prostředí, kde před mnoha lety prováděl i menší zjišťovací výzkum.

Za téměř jeho sedmnáctileté působení v čelákovickém muzeu jsme dr. L. Skruzného nepoznali jinak než jako skromného, pracovitého a vřidného kolegu s neutuchajícím a jemným smyslem pro humor. A přesto, že tento starší šedovlasý pán s hůlkou v ruce krácející v ranních hodinách a za každého počasí z čelákovického nádraží k branám zdejšího muzea v tichosti od svého nedokončeného díla z nenadání a bez ohlášení odešel, ve vděčných vzpomínkách našich, všech svých přátel a kolegů zůstane nadále. A to, co jsem na jiném místě napsal před sedmi lety k jeho 65. výročí narození „Jeho lidské vlastnosti, dobrá nálada, kterou dává svému okolí a dosud odvedená práce, ho řadí mezi ty šťastné lidi, kteří se mohou s uspokojením ohlédnout zpátky“, i když v něčem bohužel již osudem pozměněné, jen nabylo od té doby na svém drázu. I slova, která na rozloučenou pronesl kolega prof. PhDr. P. Sommer „Všude tam, kam vstoupil, zanechal svůj nepřehlédnutelný otisk. Nejenom ve formě vědeckých vkladů do společného díla při poznávání minulosti, ale také (a to se nepodaří zdaleka každému) ve vědomí těch, kteří měli to štěstí s ním spolupracovat“, vše jen podtrhuji.

Jaroslav Špaček